

A szabadság köztársasága: a szabadok földje és a rabszolga otthona *

Amikor Thomas Jefferson nyugatra tekintett, szabad földterületet látott. „Elegendő hely” áll rendelkezésre „leszármazottaink számára ezernyi és ezernyi emberöltő idejére” – fogalmazott emlékezetes módon 1801. március 4-én elmondott elnöki beiktatási beszédében. Az új amerikai köztársaság szabadnak született fiai farmokat létesíthettek és függetlenséget birtozíthattak maguknak, ami egyben a köztársasági kormányzat fenntartását szolgálta. Az új elnök természetesen tisztában volt azzal, hogy a még amerikai fehérek betelepülése előtt álló nyugati hátsószág nem volt *terra nullius*. Indiánok birtokolták azt őseik földjeként, és az új nemzet forradalmának egykori ellenzői, mostani imperialista riválisai elszántak voltak abban, hogy elejét vegyék az észak-amerikai kontinensre vonatkozó hatalmi törekvéseinek. Ráadásul a telepesek Unió iránti lojalitása – akik időközben már megkezdték a jeffersoni elképzelés megvalósítását – a legjobb esetben is bizonytalan volt: függetlenségük katonai védelmen, bíróságokon, szilárd földbirtoklási jogcímen és a piacokhoz való hozzáféréseken alapult. A Jefferson által eszményített szabad földtulajdonnal rendelkező farmer a terméke, nem pedig az alapja volt a Nyugat meghódításának. A földet szabaddá kellett tenni, megszabadítani a bennszülöttektől és az európai riválisoktól, miközben államilag támogatott telepesek jövőjének nemzedékei nyugatra özönlöttek.

Jefferson meg volt győződve arról, hogy az Egyesült Államoké „a föld legerősebb kormányzata”. Képes lesz megőrizni a nagyszerű birodalmat, amit Nagy-Britannia nemtörődöm módon eltékozolt, ugyanis minden patrióta amerikai „a törvény szavára a törvény zászlajához siet, és fellép a közrend elleni támadás ellen, mintha saját személyes érdekében tenné azt”.¹ A brit birodalom azért omlott össze, mert egy távoli és érzéketlen birodalmi kormányzat mértéktelen követeléseivel veszélyeztették a gyarmati sorban élő amerikaiak szabadságát és tulajdonát. Az elhibázott brit adópolitika aláásta az amerikaiak György király iránti hűségét, elszakítva azt a köteléket, melynek köszönhetően el tudták fogadni a brit uralmat.² A republikánizmus Jefferson szerint helyreállította a „személyes” és a „köz”, az állampolgár és az állam között egykor meglévő köteléket. A republikánus állampolgár a gyakorlatban magáévá

* A fordítás alapjául szolgáló kiadás: *The Empire of Liberty: Land of the Free and Home of the Slave*. In: Shankman, Andrew (ed.): *The World of the Revolutionary American Republic: Labor, Land, and the Conflict for a Continent*. New York, 2014. 195–217.

¹ Jefferson első beiktatási beszéde, 1801. március 4. In: Oberg, Barbara B. – Looney, J. Jefferson (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson Digital Edition*. Charlottesville, 2008.

Elérhetőség: <http://rotunda.upress.virginia.edu/founders/TSJN-01-33-02-0116-0004> (letöltés: 2012. december 30. Ahol külön nem jelzem, az angol nyelvű idézeteket saját fordításban közlöm. A fordító megjegyzése.)

² A gyarmati amerikaiak monarchikus kötődésére lásd: McConville, Brendan: *The King's Three Faces: The Rise and Fall of Royal America, 1688–1776*. Chapel Hill, 2006.

tette és ily módon tökéletesítette azt a védelmi szerződést – hűséget a kegyes és paternális védelemért cserébe –, amely legitímálta a monarchikus uralmat.³ A népszuverenitás ilyen értelemben a modern kormányzás csúcspontját és megdicsőülését jelentette, nem pedig annak libertariánus tagadását. Jefferson reménye szerint az amerikaiak új republikánus birodalma abban ígért sikert, amiben a brit birodalom nem tudott sikeres lenni. Nagy-Britannia korrupt és despota uralkodói nem tudták fenntartani a szabadság és hatalom megfelelő, alkotmányos egyensúlyát, a magukat kormányzó amerikaiak viszont szintetizálták a szabadságot és a hatalmat, ezzel téve lehetővé birodalmuk számára a terjeszkedést a kontinensen.⁴

Miután Jefferson megkönnyebbülten látta, hogy az unió túlélte az 1800–1801-es örökösödési válságot**, ujjongva fogadta az Amerika előtt újonnan megnyíló lehetőségeket. Megelőlegezve Abraham Lincoln [1863. évi – a fordító jegyzete] gettysburg-i beszédét, kijelentette, hogy az új nemzet republikánus kormányzata a „világ legszebb reménye”. Ha az Egyesült Államok nem élte volna túl legutóbbi válságát, és ha a „kísérlet” nem bizonyult volna „sikeresnek”, a republikánizmus sok kritikusanak igaza lett volna.⁵ Az Unió szétesése elkerülhetetlenül az államok vagy azok részleges uniói közötti háborúhoz, valamint az európai hatalmak beavatkozásához és ellenforradalomhoz vezetett volna. Hatékony központi hatalom nélkül a Nyugat elveszett volna. „Láthatjuk, hogy a nyugati terület széles mezején – jósolta Alexander Hamilton a szövetségi alkotmány ratifikációs vitája során – bőven van tere az ellenséges törekvéseknek”, ami az egymással merőben ellentétes igényeket megfogalmazó államokat illeti, nem beszélve az indiánokról vagy a birodalmi vetélytársokról.⁶ Fennállt a veszélye annak, hogy az anarchikus Újvilág majd a háborúktól szabdalt Óvilág képét mutatja. A szövetségi unió túlélése azonban a világbéke lenyűgöző vízióját jelentette. Jóllehet az amerikai állam-köztársaságoknak „bőven” volt – területi, kereskedelmi vagy külpolitikai természetű – oka a konfliktusokra, megtalálták a módját annak, hogy kordában tartsák és felszámolják háborús hajlamaikat.⁷ Azáltal, hogy fenntarthatóvá tették és tökéletesítették az uniót, az amerikai államok képesek voltak elkerülni a háborút, Európa régi rezsimjeinek jellemző betegségét. „A háborúk és viszálykodás töltik meg a történelem lapjait” – írta Jefferson 1807-ben egyik európai barátjának. Viszont a „boldogság csendes folyama” az Egyesült Államokban „az utóbbi húsz évben [...] nem szolgál semmilyen mondanivalóval a történelem

³ A védelmi szerződésről lásd: Kettner, James: *The Development of American Citizenship, 1608–1870*. Chapel Hill, 1978. 165–72. Lásd még a tanulmányokat a következő kötetben: Thompson, Peter – Onuf, Peter S. (eds.): *State and Citizen: British America and the Early United States*. Charlottesville, 2013.

⁴ Read, James H.: *Power versus Liberty: Madison, Hamilton, Wilson, and Jefferson*. Charlottesville, 2000.

** Vagyis azt, hogy az előző elnök, John Adams elveszítette a választást Jefferson ellenében, és így nem tudta folytatni. [A fordító megjegyzése.]

⁵ Lincoln a következőképpen fogalmazott: „...eltökéltek vagyunk a tekintetben, hogy ezek a halottak nem hiába adták életüket – hogy ez a nemzet, Isten segédelmével – a szabadság új születését fogja tapasztalni – és a nép kormányzata, a nép általi és népért való kormányzás nem vesz ki a világból.” Gettysburg-i Beszéd, Gettysburg Address (végső változat), 1863. november 19. In: Basler, Roy (ed.): *The Complete Works of Abraham Lincoln*, 9 vols. New Brunswick, 1953–1955. 7:23.

⁶ Cooke, Jacob E. (ed.): *The Federalist*. Middletown, Conn., 1961. No. 7 (Hamilton), 38.

⁷ Hendrickson, David. *Peace Pact: The Lost World of the American Founding*. Lawrence, 2003.

számára”. „Míg Európát állandó vulkánkitörés jellemezte,” az új nemzet virágzott, és ezzel „a történelem végét” vetítette elő.⁸

Azzal, hogy az új amerikai köztársaságoknak sikerült fenntartani a békét egymás között és delegálni a háború és béke jogának egykoron királyi kiváltságát egy energikus, ám korlátozott hatalommal bíró szövetségi kormányzat számára, képessé váltak arra, hogy részesüljenek a fejlődésre nyitott hatalmas hátszág jótéteményeiből. És mivel békében éltek egymással, biztonságban lehettek a világgal szemben. Amerikaiak nemzedékeit, miközben a Nyugat felé terjeszkedtek, a közös érdek, szeretet és rokonság kötelékei kapcsolták egymáshoz, így újratermelték a családokat – illetve a családok nagyszerű republikánus családját – korszakokon át összekötő érzelmi kötelékeket. Jefferson és más forradalmárok mindezt olyan inspiráló látomásnak gondolták, amely felvilágosult és szentimentális kor legmélyebb törekvéseire rezonál, és felemeli az amerikaiakat a fél-barbár provinciális ismeretlenségből, hogy kiemelkedő szerepet játszhassanak a civilizáció fejlődésében.⁹

Ha azonban az amerikai forradalom korszakos pillanatként jelent meg a világtörténelemben, amikor minden szem „az ember jogaira szegeződött vagy kezdett szegeződni”, a „tudomány fényének általános elterjedése” közepette a patrióta amerikaiak nem érzékelték az alapvetőbb folytonosságot.¹⁰ A Jefferson által vizionált „szabadság birodalma” végső soron egy olyan birodalom – hatalmi terület – volt, ahol egy adott nép más népek rovására képviselte érdekeit. A provincia vállalkozó ültetvényesei, farmerei, kereskedői és földspekulánsai már régóta keresték az utat a még benépesítés előtt álló területekhez – és a tengerentúli piacokhoz –, és úgy tekintettek önmagukra mint a birodalom ágenseire. A birodalom dolga a gyarmatosítás.

Nagy-Britanniának a Hétéves Háború során aratott győzelmei és ezek következtében fennhatóságának expanziója, valamint a lehetőségek megnyílása a hatalmas észak-amerikai térségben a birodalmi patriotizmus példátlan mérvű megerősödését eredményezte a gyarmatokon. III. György hűséges alattvalói úgy vélték, a még szilárdabb brit identitásra való igényüket megalapozta a kontinensért vívott nagy háborúban való részvételük. A transzatlanti brit nemzeti közösségről kialakított víziójuk tükröződött a Függetlenségi Nyilatkozat jeffersoni változatában: „...szabad és nagyszerű nép lehettünk volna együtt”.¹¹ Ez a nemzeti identitás olyan birodalomfelfogáson alapult, amit a britek – mivel nem voltak hajlandók amerikai alattvaló társaikat egyenlőkként kezelni – elárultak. A patrióta amerikaiak ezt követően háborúba indultak korábbi szuverén uralkodójuk ellen, és kinyilvánították szuverenitásukat annak érdekében, hogy érvényt szerezzenek saját birodalmi víziójuknak. Jefferson beiktatási beszéde valóságos győzelmi ének volt a republikánus birodalomról, egy gyarmatosító álma a földszerzésről, ültetvény létesítéséről, intézményrendszer kiépítéséről, a törvény, szabadság és állampolgári kultúra kiterjesztéséről. Olyan álom volt ez, amely összeegyeztethetőnek bizonyult valamely vitatott terület kisajátításával és a rabszolgámmunka

⁸ Jefferson Monsieur Le Comte Diodatihoz, 1807. március 29. In: Lipscomb, Andrew A. – Bergh, Albert Ellery (eds.): *The Writings of Thomas Jefferson*. 20 vols. Washington, D.C., 1903–1904. 11:181–182.

⁹ Onuf, Peter S.: *Jefferson's Empire: The Language of American Nationhood*. Charlottesville, 2000.

¹⁰ Jefferson Roger C. Weightmanhez, 1826. június 24. In: Peterson, Merrill D. (ed.): *Thomas Jefferson Writings*. New York, 1984. 1517.

¹¹ Függetlenségi Nyilatkozat, 1776. július 4. (Thomas Jefferson által készített változat). In: Oberg – Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű. Az angolosodás témájának áttekintő tárgyalására lásd: Shankman, Andrew: *A Synthesis Useful and Compelling: Anglicization and the Achievement of John M. Murrin*. In: Gallup-Diaz, Ignacio – Shankman, Andrew – Silverman, David J. (eds.): *Anglicizing America: Empire, Revolution, Republic*. Philadelphia, 2015. 20–56.

kizsákmányolásával, és egyben ettől is függött – „a szabadok földje” egyben „a rabszolga otthona” volt. Jefferson látomásának megvalósulása a „föld legerősebb kormányzatának” hatékony működtetésén múltott.¹²

Provinciális jogok

Az amerikai ellenállási mozgalom vezetői egyszerre voltak provinciális és birodalmi patrióták. Elsődleges céljuk az volt, hogy megvédjék az általuk irányított provinciális kormányzatok jogait a központi hatóságoktól. Az amerikai patrióták a Hétéves Háború után kibontakozó, a birodalmi adminisztráció racionalizálására és reformjára irányuló brit erőfeszítések nyomán olyan birodalomfelfogást szorgalmaztak, amely a közös uralkodóhoz való lojalitás által összetartott plurális uralmi rendszeren alapult.¹³ A birodalmi válságot megelőzően még élt a Korona fennhatósága alatt létező „tökéletesebb unió” kialakításának a reménye, amikor a provinciális eliteknek sikerült megszilárdítani a hatalmukat a gyarmatok törvényhozásaiban. A provinciális Whigek „kis parlamentekként” pozicionálták magukat, és a birodalmi központot utánozták azzal, hogy gyakorolták a helyi adók kivetésének jogkörét, maguk alá gyűrve a királytól függő kormányzókat és korlátozva más birodalmi tisztségviselők hatalmát. Úgy képzelték, mindegyik gyarmat, az anyaországhoz hasonlóan, olyan „alkotmánnyal” rendelkezik, mely ugyanazokat a jogokat biztosítja a király tengerentúli alattvalói számára, mint amelyeket a britek otthon élveznek. Ha pedig mindegyik gyarmat rendelkezik alkotmánnyal, abból az következik, hogy a birodalom egészét is valamiféle alkotmány tartja össze. A többértelmű „unió” kifejezés az alkotmányozás lehetőségeinek széles spektrumát tükrözte, az egyetlen befogadó államba történő asszimilációtól kezdve – mint amikor Anglia és Skócia létrehozta az Egyesült Királyságot az 1707. évi *Act of Union*nal – a független hatalmak szövetségéig vagy „uniójá”-ig a nemzetek törvénye égisze alatt.¹⁴

A birodalmi válság ezeknek az alkotmányozási lehetőségeknek a bizonytalan végkimenetelű, egyre inkább megosztó főpróbáját jelentette. A szkeptikus brit döntéshozók elutasították az alkotmányos unió bármely formáját. Egyszerűen elképzelhetetlennek tartották, hogy a félbarbár provinciális amerikaikat befogadhatják a brit nemzetbe, és így az angolokat megillető jogok teljes körét élvezhessék.¹⁵ Ezért meg voltak győződve arról, hogy a provinciális jogokért folytatott agitáció mögött valójában a függetlenség iránti vágy munkál, a király iránti hűség mézesmázos megnyilvánulásai ellenére: a korabeli geopolitikai kontextusban a függetlenség kizárólag a Nagy-Britannia *elleni* uniót jelenthette annak ellenségeivel, különösen Franciaországgal kötött szövetség révén.¹⁶ Adam Smitht dühítette ennek a reakciónak az érzéketlensége. Úgy vélte, a brit politika irányítóit megtévesztette egy látomás „az Atlanti-

¹² A jelen tanulmány címét John M. Murrin-tól kölcsönöztem: *In the Land of the Free and the Homes of the Slave, Maybe there was Room Even for Deference*. *Journal of American History*, vol. 85. (1998) 86–91. E gondolatmenet alapját képezi: Tomlins, Christopher: *Freedom Bound: Law, Labor, and Civic Identity in Colonizing English America, 1580–1865*. New York, 2010.

¹³ Greene, Jack P.: *The Constitutional Origins of the American Revolution*. New York, 2011.; Greene, Jack P.: *Peripheries and Center: Constitutional Development in the Extended Politics of the British Empire and the United States, 1607–1788*. Athens, 1986.

¹⁴ Onuf, Peter – Onuf, Nicholas: *Federal Union, Modern World: The Law of Nations in an Age of Revolution, 1776–1814*. Madison, Wis., 1990. 108–113.

¹⁵ Greene, Jack P.: *Speaking of Empire: Coming to Terms with Colonialism in Eighteenth-Century Britain*. New York, 2013.

¹⁶ Bumsted, J. M.: *‘Things in the Womb of Time’: Ideas of American Independence, 1633 to 1763*. *The William and Mary Quarterly*, 3rd Series, vol. 31. (1974) 533–564.

óceán nyugati partján fekvő nagy birodalomról [...], ami csupán a képzetben létezett”, ezért nem tudták reálisan kezelni a birodalom válságát. Smith a befogadó jellegű uniót részesítette előnyben, amely „a brit birodalom mindegyik része között” biztosítja a szabad kereskedelmet, de a függetlenség és a *kereskedelmi* szövetség vagy unió ugyanehhez a jótékony eredményhez vezethetett.¹⁷

A fejleményeket a birodalmi központból szemlélő politikusok nem fogadták el azt a megtevésztő amerikai feltételezést, hogy létezett egy birodalmi „alkotmány”, illetve tárgyalni lehet egy „megállapodásról”, ami a jövőben alkotmányként funkcionál. Végül a parlament mondta ki az utolsó szót ebben a kellemetlen kérdésben, amikor az 1766. évi *Declaratory Act*-ben kinyilvánította, hogy „minden esetben” szuverenitással rendelkezik a gyarmatok felett. Smith azonban úgy vélte, maga a parlament volt az, amely tévedésben leledzik. A vonakodó amerikaiak távolról sem törekedtek a függetlenségre, azért ízettek ki a birodalomból, hogy tökéletesebb uniójuk legyen, amit már régóta igyekeztek elérni a birodalmon belül. A megkésztett amerikai Függetlenségi Nyilatkozat (végül csaknem tizenöt hónappal a háború kezdete után adták ki) és a sérelmek abban található felduzzasztott listája ékesszólóan bizonyítja ezt a vonakodást.

Jóllehet az unió taktikai szükségszerűség volt az amerikai állam-köztársaságok számára, a későbbi fejlemények világossá tették, hogy valójában sokkal több volt annál. A birodalom általuk benépesített részében létrehozott tökéletesebb unió megvalósíthatja a gyarmatos-mint-gyarmatosító birodalmi ambícióit; arra is képessé téve őket, hogy kedvezőbb kereskedelmi feltételeket vívjanak ki maguknak annál, amire a rövidlátó merkantilisták hajlandók lettek volna. A szabad kereskedelem hívei abban reménykedhettek, hogy Nagy-Britannia helyét más kereskedelmi partnerek veszik át, ám az amerikai kereskedelmi politika nagy óhaja az volt, hogy szabadabb hozzáférést kapjanak a brit és brit gyarmati piacokhoz. Habár az amerikai patrióták nagy becsben tartották a függetlenségüket, és továbbra is anglofób érzelmeket tápláltak még sokáig a következő évszázadban, az Egyesült Államok virágzó és erős nemzeté vált Nagy-Britannia informális, szabad kereskedelmi birodalmának integráns részeként.¹⁸ Ez is birodalom lenne alkotmány nélkül, bár az amerikaiak most egyenlő felekként vennének részt egy „különleges”, ha kezdetben gyakran feszült, posztkoloniális viszony kialakításában a diplomácia, hadviselés és nemzetközi jogalkotás révén.

A birodalmi válság és az amerikai függetlenség korai évtizedeinek központi problémája az unió nemzetközi elismertetése volt. Amint azt Eliga Gould meggyőzően kimutatta, a forradalmárok kiemelt célja az volt, hogy megalapozzák az új nemzet „szerződésre való képességét”, és így „a föld hatalmai között elfoglalják azt a független és egyenlő státuszt, amire a

---

¹⁷ Smith, Adam: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. In: Campbell, R. H. – Skinner, A. S. (ed.): 2 vols. Indianapolis, 1981, Book V. 2:947. 935. Erről lásd: Onuf, Nicholas – Onuf, Peter: *Nations, Markets, and War: Modern History and the American Civil War*. Charlottesville, 2006. 212–218.

¹⁸ Haynes, Sam W.: *Unfinished Revolution: The Early American Republic in a British World*. Charlottesville, 2010. A 19. századi angol–amerikai kapcsolatokra vonatkozóan Jay Sexton kiváló új szintézisére támaszkodom: *The Monroe Doctrine: Empire and Nation in Nineteenth-Century America*. New York, 2011. A brit birodalmi történelem, benne a gyarmati létből felszabadult Egyesült Államok témájához lásd: Greene, Jack P. (ed.): *Exclusionary Empire: English Liberty Overseas, 1600–1900*. New York, 2010. Lásd még: Semmel, Bernard: *The Rise of Free Trade Imperialism; Classical Political Economy, The Empire of Free Trade and Imperialism 1750–1850*. Cambridge, U.K., 1970.

természeti törvények és a természet istene feljogosítja őket”.¹⁹ A patrióták először a birodalom belül keresték az „egyenlő státuszt”, amire, úgy vélték, feljogosítja őket a birodalmi alkotmány, ami felett III. György király, „a brit birodalom legfőbb méltósága” őrködött.²⁰ A nemzetközi elismerés sikere garantálta volna Amerika tagságát a népek családjában, vagy ahogy a jogászok akkoriban mondták, Európa „köztársaságában” vagy „nemzetközösségében”.²¹ A nemzetek törvénye funkcionált eme nagyszerű köztársaság „alkotmányaként”, alapelve pedig a tagállamok egyenlősége volt, függetlenül attól, hogy milyen uralmi forma vagy milyen mértékű hatalom jellemezte azokat.

Az egyenlőség iránti igény azon alapult, hogy egy állam képes háborút vívni és így békét kötni, ez utóbbi képessége viszont a legitimitásától függött. A forradalomhoz vezető út egyben a legitim hatalom elhúzódo válságát jelentette, mely ellehetlenítette a brit uralmat. A forradalmárok számára a nagy kihívás abban rejlett, hogy igazolják az általuk követelt hatalmi jogkört, és így elfogadtassák a népesség egy jelentős részével az uralkodáshoz való jogukat. Az egyenlőség eszméje az alkotmány-írási polgári ritáléjában kicsúcsosodó népi politikai mozgósítási folyamatán keresztül demokratizálódott.²² A patrióták saját polgári egyenlőségüket a birodalom tartományainak és nemzeteinek korporatív egyenlőségével azonosították. „A jogok nyelve” ily módon összekötötte az összes többi állampolgárral egyenlő individuumot mint állampolgárt azzal, amit Jefferson később úgy írt le, mint az egymásra épülő magasabb hatalmi szintek „fokozatosságait”: ezek egyenlők a saját szférájukban, ám egyenlő mértékben figyelnek a lentebb lévő szintekre, és függenek azoktól.²³

A köztársaság hatalma azon a kölcsönös elismerésen alapult, ami állampolgárait egymáshoz, továbbá a „közszolgákhoz” fűzte, akik a nevükben ellátták a kormányzás feladatait. Az elismerés a nemzeti hovatartozás transzcendens értelmében vett azonosuláshoz vezetett, ami igazolta a végső áldozatot. Az erényes állampolgár, fogalmazott Jefferson szenvedélyesen, „előbb egyezne bele abba, hogy kitépjk a szívét, mintsem, hogy hatalmát elvegye tőle egy Caesar vagy egy Bonaparte”. Az állampolgár azononult a nemzettel – az utóbbi hatalma az ő hatalma volt –, és szembeszállt a nemzet ellenségeivel, mintha azok is individuumok lettek volna, „egy Caesar vagy egy Bonaparte”.²⁴ A republikánizmus azzal, hogy az állampolgárt a nemzettel való tökéletes azonosulásra inspirálta – amit mi demokráciának hívunk –, eladdig példátlan erő mozgósítását tette lehetővé. Jefferson meg volt győződve arról, hogy ez volt a parancs és kényszer által életben tartott hierarchikus társadalmi és politikai rend mellett szóló hagyományos érv végérvényes cáfolata. Az egyenlőség elve felszabadította az

¹⁹ Gould, Eliga H.: *Among the Powers of the Earth: The American Revolution and the Making of a New World Empire*. Cambridge, 2012.; Függelenségi Nyilatkozat, 1776. július 4., (Thomas Jefferson által készített változat). In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű.

²⁰ Jefferson, Thomas: Draft of Instructions to the Virginia Delegates in the Constitutional Convention (ms. text of *The Summary View of the Rights of British America*; [July 1774] In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*. [Lévai Csaba (szerk.): *Új rend egy új világban. Dokumentumok az amerikai politikai gondolkodás korai történetéhez*. Debrecen, 1997. 75.]

²¹ Onuf–Onuf: *Federal Union, Modern World*, 10–19.

²² Hrdlicka, James R.: *War and Constitution-Making in Revolutionary Massachusetts, 1754–1788* (készülő PhD disszertáció, University of Virginia).

²³ Jefferson Joseph C. Cabellhez, 1816. február 2. In: Peterson (ed.): *Thomas Jefferson Writings*, 1380. Lásd még: Onuf, Peter S.: *Thomas Jefferson and American Democracy*. In: Cogliano, Francis D. (ed.): *A Companion to Thomas Jefferson*. Malden, Mass., 2012. 397–418.

²⁴ Jefferson Joseph C. Cabellhez, 1816. február 2. In: Peterson, Merrill D. (ed.): *Thomas Jefferson Writings*. New York, 1984. 1380.

önmagát kormányzó nép hatalmát, ami „bámulatot hatással van [...] a társadalom működésére”, ami azután megdőbentette Alexis de Tocqueville-t.²⁵

Jefferson a Függetlenségi Nyilatkozatban megidézte az egyenlőség elvét, és a világ számára ezzel felelevenítette John Locke-nak a *Második értekezés a polgári kormányzatról* című művében kifejtett elméletét a társadalmi szerződésről. Locke és más szerződéselméletek kidolgozói a jogokról és a legitím kormányzat eredetéről szóló elmélkedésük során elővarázsolták a természeti állapotot mint az emberi történelem kiindulási pontját.²⁶ Jefferson szövegváltozatában eredetileg minden ember „egyenlőnek és függetlennek teremtett”, és „az egyenlő teremtés tényéből inherens és elidegeníthetetlen jogok származtatnak, köztük az élet, a szabadság és a boldogság keresése”. Ebből az következett, hogy „az emberek kormányzatokat hoznak létre, amelyek jogos hatalmukat a kormányzottak egyetértéséből nyerik” annak érdekében, hogy „biztosítsák ezen céljuk teljesülését”. A kormányok csak akkor tekinthetők legitímnek, ha megőrzik ezt az eredeti egyenlőséget, és természetesen ez volt az, amit az uralkodó nem tett meg. „Amennyiben a kormányzat bármely formája ezen célok megghiúsulásához vezet, a népnek jogában áll megváltoztatni vagy eltörölni azt, továbbá új kormányzatot létrehozni, olyan elvekre alapozva azt, olyan formában alakítva ki hatalmi jogköreit, ami a legvalószínűbb módon a biztonságukat és boldogságukat eredményezi.”²⁷

Ez az eredeti szerződés tartalmazta azt a történelem kezdetére jellemző mozzanatot, hogy egyének egy adott csoportja kilépett a természeti állapotból, hogy „néppé” váljon. És egyesek csupán kollektíven tudták hatásosan követelni a *mindenkit* egyformán megillető „inherens és elidegeníthetetlen” jogokat. A Philadelphióban összegyűlt küldöttek az általuk képviselt gyarmatok népeinek egyenlő jogait biztosították a Függetlenségi Nyilatkozatban, „ezen államok alapvető egyesülési aktusában”.²⁸ Ez az unió ugyanakkor egyenlő státuszt igényelt a független államok „nemzetközösségében”. Az egyenlőségi elv fejlődése az unió egyre magasabb szintjein korlátozta a természeti jogok kiterjedését, és kizárta a polgári közösség határain túl létező egyéneket vagy népeket.²⁹ A forradalmárok univerzalisztikus nyelve valójában kizáró jellegű volt, és egy adott nép távoli, despotikus és illegitim birodalmi kormányzat elleni mozgósítását volt hivatott igazolni.

A társadalmi szerződés elmélete egyesítő hatású, homogenizáló mázzal vont be a különböző gyarmatok különálló történelmeit, ezzel téve képessé az „amerikaiakat” arra, hogy egyenlőnek ismerjék el egymást. A Nyilatkozatban felsorolt sérelmek litániája, melyeket az egyes gyarmatok tapasztalataiból merítettek, visszhangra talált az egész kontinensen. A birodalmi hatalom elleni ellenállásra buzdító mozgósítás során az amerikaiak felismerték abbéli képességüket, hogy új állami kormányzatok létrehozásával és az egyenlő államok szövetségi uniójának összekovácsolásával megalkossák saját történelmüket. Az ellenállási mozgalom akkor kezdődött, amikor válaszul a birodalmi igazgatás reformjára irányuló brit

²⁵ De Tocqueville: *Democracy in America*, trans. Goldhammer, Arthur. New York, 2004. 3. Ez a hatalom a legpusztítóbb formájában a francia forradalom során mutatkozott meg. Lásd: Bell, David: *The First Total War: Napoleon's Europe and the Birth of Warfare as We Know It*. Boston, 2007.

²⁶ Locke, John: *Two Treatise of Government*. Laslett, Peter (ed.) Cambridge, 1960. A történelem folyamatainak esetlegességen alapuló felfogásáról lásd: Onuf–Onuf: *Nations, Markets, and War*, 42–48.

²⁷ A Függetlenségi Nyilatkozat Jefferson által 1776. június 11. és július 4. között készített „eredeti nyers vázlata”. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű. A végső változatban az „azok a jogok” felváltotta az „ezek a célok” szókapcsolatot.

²⁸ Minutes of the Board of Visitors, 1825. március 4. In: Peterson (ed.): *Jefferson Writings*, 479.

²⁹ Helo, Ari – Onuf, Peter: *Jefferson, Morality, and the Problem of Slavery*. William and Mary Quarterly, vol. 60. (2003) no. 3. 583–614.

erőfeszítésekre a provinciális uralkodó elitek megpróbálták érvényt szerezni közös érdekeiknek. A patrióta vezetők, mivel attól tartottak, hogy az új, központosított államigazgatás és jogi apparátus majd marginalizálja és félreállítja őket, a szélesebb közvéleményhez fordultak, amikor felléptek gyarmati „alkotmányaik” védelmében a birodalmi beavatkozás ellenében. Armin Mattes az amerikai és francia forradalom időszakára jellemző 'egyenlőség' felfogásról szóló fontos új narratívájában amellet érvel, hogy ily módon az egyenlőség eszméje először korporatív szinten terjedt el széles körben. A korporatív jogok biztonságával kapcsolatos aggodalmak az egész nyugati világban alkotmányos ellenállást váltottak ki a modernizáló fiskális-katonai államok központosító reformtörekvései ellen. Nem meglepő módon, Edmund Burke és Amerika más brit barátai így magukénak tudták érezni a patrióták szokásjogon alapuló korporatív jogait. Lelkesedésük csak akkor hagyott alább, amikor a patrióták a természeti jogon alapuló érvekre kezdtek apellálni, ami azzal fenyegetett, hogy aláássa a társadalmi rendet és a jó kormányzást.³⁰

Utólag visszatekintve a „lázadás logikája” megkérdőjelezhetetlennek tűnik. Amikor a patrióta vezetők népi támogatást igyekeztek szerezni az ellenálláshoz, majd pedig a forradalomhoz, arra kényszerültek, hogy a provinciális szabadságok befogadóbb, „demokratikus” felfogását fogalmazzák meg. Az egyenlőség elve így kiszabadult eredeti korporatív kontextusából azzal, hogy a politikai vezetők áldozatvállalásra szóló felhívása hatására az állampolgárok egyenlő jogokat kezdtek követelni. Ugyanakkor a mobilizáció inkább republikánus, mintsem demokrata irányba mutatott, maguknak korporatív jogokat követelő provinciák irányába, melyek immár önkormányzattal bíró köztársaságokat hoztak létre. Az egyéni jogok biztosítása természetesen rendkívül jelentős mércéje volt az új amerikai köztársaságok legitimitációjának, és a forradalmárok szerették azt gondolni, hogy utat mutatnak más népek számára arra, hogy biztosítsák jogaikat egy egyre felvilágosultabb világban. Az amerikai forradalomban azonban végső soron – és szükségképpen – a szuverenitás kérdése, nem pedig az egyéni szabadságjogok forogtak kockán.³¹

Az állampolgárok csak akkor formálhattak igényt egyéni szabadságjogokra, ha a köztársaságok, amelyek polgári identitásuk forrásai voltak – és amelyek iránt hűséggel tartoztak – meg tudták védeni őket más szuverén hatalmaktól. A brit birodalmat megrendítő alkotmányos válság az amerikai provinciák birodalmon belüli egyenlőségre irányuló korporatív követeléseit érintette. Az amerikaiak azért álltak ellen a brit politikai törekvéseknek, mert provinciális szabadságjogokra formáltak igényt. A forradalmárok csak nehezen jutottak el Thomas Paine következtetéséig, hogy az angol alkotmány nem volt más, mint „két ősi zarnokság alapjainak a maradványa, néhány új republikánus anyaggal vegyítve”, és hogy nem nyújtott számukra egyenlő védelmet – vagy egyáltalán nem nyújtott védelmet –, és ezért azok megírták saját új alkotmányaikat, és egyesültek a kollektív biztonság érdekében.³² Ezek az alkotmányok azonban visszaható módon meghatározták az őket író „népeket”, garantálva számukra az állampolgárokat megillető egyenlő jogokat, miközben a jogosultak köréből kizárták a nem-állampolgárokat. Az államok alkotmányai távolról sem tüntették el a társadalmi

³⁰ Mattes, Armin: *Citizens of a Common Intellectual Homeland: The Transatlantic Context of the Origins of American Democracy and Nationhood, 1775–1840*. Charlottesville, 2015. Lásd még Palmer, R. R. nagyszabású narratíváját: *The Age of the Democratic Revolution*, 2 vols. Princeton, 1959–1964.

³¹ Ennek teljes kifejtésére lásd: Griffin, Patrick: *America's Revolution*. New York, 2012.

³² Paine, Thomas: *Common Sense*. In: Conway, Moncure (ed.): *The Writings of Thomas Paine*, 4 vols. New York, 1894, vol. 1. Elérhetőség: http://oll.libertyfund.org/?option=com_staticxt&staticfile=show.php%3Ftitle=343&chapter=17027&layout=html&Itemid=27 (letöltés: 2012. december 25.)

különbségeket, hanem artikulálták az egyes és másokat kizáró politikai közösségek határait. A természeti jogokra való hivatkozás alátámasztotta a monarchikus hatalom ellen irányuló radikális kritikát, és képessé tette a forradalmárokat arra, hogy megfogalmazzák azt az igényt, hogy a „földkerekség hatalmai” között helyet kapjon az önmagukat létrehozó köztársaságokból álló szövetségi uniójuk.

Gyarmatosító patrióták

Azok a szabadságjogok, amelyeket az önmagukat „amerikaiakként” meghatározó fent említett férfiak kerestek, a gyarmatosítók szabadságjogai voltak. A forradalmárok aktív és kizáró értelemben tekintettek önmagukra mint egy „népre” vagy „népekre”, mint szabadságjogaik védelmében mozgósított állampolgárookra, nem pedig befogadó módon, úgy, mint gyarmataik minden lakosára. A Jefferson által a Nyilatkozatban használt „boldogság keresése” kifejezés, mely a Locke által alkalmazott „vagyon” szót helyettesítette az ott szereplő „elidegeníthetetlen jogok” – „élet, szabadság és a boldogság keresése” – sorában, a republikánus állampolgárság dinamikus dimenzióját ragadta meg. Az alattvalók ezzel szemben passzív és függő helyzetben lévő emberek voltak, akik nincsenek tudatában jogaiknak, vagy nem hajlandók azokat megvédeni. Erkölcsi és polgári értelemben véve a rabszolga az állampolgár ellentéte volt. A rabszolga a kitaszított alattvaló, aki nem törekszik a szabadságra, még akkor sem, ha azzal az életét veszélyezteti, nem rendelkezik a szabad ember erkölcsi jellemével; a rabszolga csak oly módon formálhat igényt férfi identitásra, ha elutasít minden kapcsolatot az állampolgári közösséggel – beleértve a háztartáshoz tartozó függő személyét –, és háborút indít rabszolgatartó ura ellen.³³

Az új köztársaság polgárai – akár voltak rabszolgáik, akár nem –, saját sorsuk „urai” vagy „ágensei” voltak. Természetesen sok amerikai ellenállt a forradalom kísértésének, és lojális maradt a királyhoz, aki biztosította szabadságát és tulajdonát. A patrióták azzal gyalázták ezeket a lojalistákat, hogy korruptak, gyávák és tudatlanok, és hajlandók eljátszani a jogaikat a királyi patronázs és védelem mulékony kiváltságaiért cserébe. Ezzel szemben a rabszolgák, akik átszöktek a britekhez, és a király védelmét kérték, kivívták korábbi uraik tartózkodó tiszteletét – és engesztelhetetlen ellenszenvét. A rabszolgák legitím ellenségek voltak. A lojalisták viszont árulók, akik észszerű vagy önző okokból *maguk döntöttek úgy*, hogy háborút viselnek honfitársaik ellen.

Az amerikai patrióták, amikor megalkották provinciális történelmeiket, hangsúlyozták, hogy őseik tudatosan döntöttek úgy, hogy átkelnek az óceánon, és új gyarmatokat alapítanak. A gyarmatok nem a hódító királyok birtokai voltak, de a gyarmatosok sem meghódított emberek. „Amerikát nem hódította meg Normandiai (azaz Hódító – a fordító megjegyzése) Vilmos” – írta Jefferson *Summary View of the Rights of British America* (Brit-Amerika jogainak összefoglaló áttekintése) című művében, „s a földeket sem adták sem neki, sem pedig egyetlen utódjának”.³⁴ A patrióták azt bizonygatták, hogy az amerikai gyarmatok lakói ugyanazt a kivándorlási jogot gyakorolták, mint azok a szászok, akik Britanniában telepedtek le. A gyarmatosok magukkal vitték jogaikat az Újvilágba, polgári, angol helyeket hozva létre a vadonban. Az amerikai érv éles ellentétben állt a központi ellenérvvel. Thomas Hutchinson, Massachusetts utolsó királyi kormányzója egy elhíresült megjegyzése szerint a

³³ Furstenberg, Francoid: *Beyond Freedom and Slavery: Autonomy, Virtue, and Resistance in Early American Political Discourse*. Journal of American History, vol. 89. (2003) No. 4. 1295–1330.

³⁴ Jefferson, Thomas: *Summary View*. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*. [Lévai (szerk.): *Új rend egy új világban*, 89.] Ennek kiváló tárgyalására lásd: Steele, Brian: *Thomas Jefferson and American Nationhood*. New York, 2012. 21–37.

gyarmatokon „az angol szabadságoknak korlátozott formában” kell létezniük. „Kétségeim vannak afelől, hogy lehetséges-e egy olyan kormányzati rendszer, melyben az anyaállamtól 3000 mérföldnyi messzeségre fekvő gyarmat annak minden szabadságát élvezzi.”³⁵ Hutchinson érvelése szerint a jogok vagy szabadságok gyakorlati megvalósulása az anyaállam védelmén múlt. A gyarmatosok ugyanakkor mindig is megvédték magukat, replikázott Jefferson és patrióta társai, mivel vállalták a gyarmatosítás terheit és veszélyeit, amikor meghódították a vadont, és pacifikálták vadember szomszédaikat.

Jefferson hangsúlyozta a gyarmatosítók aktivitását és tevékeny szerepét. Az első telepek „farmerek voltak, nem ügyvédek”, és a leszármazottaik csak akkor lettek tudatában a jogaiknak, amikor reflektáltak a migráció történetére, és felismerték azt az adósságot, amivel a korábbi nemzedékeknek tartoznak. Azzal, hogy a Nyilatkozat „elidegeníthetetlen jogok”-ra hivatkozott, kiemelte a gyarmatosok képességét a cselekvésre: a jogok azzal a történelemmel váltak nyilvánvalóvá ezen szabadon született angolok számára, amit ők írtak az amerikai vadon megszelídítéséről. A patrióták birodalmi politikával szembeni ellenállása egy olyan birodalommal való azonosuláson alapult, amit a Parlament új „kormányzati rendszere” elpusztítással fenyegetett. A gyarmatosok saját küszöbön álló rabszolgasorsba való taszításukkal kapcsolatos túlzó jóslatai szívbe markoló módon fejezték ki azon félelmüket, hogy pacifikálni fogják őket, mozdulatlanságra kárthatva, így saját rabszolgáiknak való teljes alávetésbe kényszerítve őket.

A gyarmatok lakói által a saját történelmi tapasztalatukból merített szabadság-felfogásokat nem szabad összetéveszteni az időtlen és egyetemes természeti jogokra való hivatkozással, amit a felvilágosodásnak szoktunk tulajdonítani. Ellenkezőleg, Michal Rozbicki történész szerint a szabadság koramodern felfogásai konkrét társadalmi viszonyokban gyökereztek, és a megfelelő – társadalmilag jóváhagyott – hatalomgyakorlást és kölcsönös kötelezettségeket legitimálták.³⁶ Nem volt belső ellentmondás abban az eszmében, hogy az angolok „szabadságához” ugyanúgy hozzátartozik rabszolgák, mint „adománybirtokok” vagy szabad tulajdonú földek birtoklása. Végül is a föld és a munka voltak az állampolgár-gyarmatosító alapvető eszközei. A patrióták jogi követelése ily módon pusztán elfedték a társadalmi tényeket, nem pedig felhívást jelentettek mindenféle társadalmi különbség eltörlésére és a világ felforgatására. Az a „természeti állapot”, amellyel találkoztak, távol esett a társadalmi szerződés teoretikusai által feltételezett történelmi kezdettől, és ahelyett a háború állapotában leledző nemzetek anarchiája volt. Az amerikaiknak – annak érdekében, hogy igazolják függetlenségüket – meg kellett nyerniük a korábbi szuverénükkel vívott háborút és biztosítani „a föld hatalmai” általi elismerésüket.

Az amerikaiak csak akkor „süllyednek a természeti állapotba” egymás viszonylatában, írta Jefferson, ha kormányzataikat „felosztatják”, és „a tulajdonukat megsemmisítik”.³⁷ Az eredeti, „természetes” állapotba visszazuhanva vetik le kollektív identitásukat, és többé nem lesznek „amerikaiak”. A brit birodalmi reformok erőszakos megvalósítása a gyarmatosokat

---

³⁵ *The Letters of Governor Hutchinson, and Lieut. Governor Oliver, &c. Printed at Boston. And Remarks Thereon.* London, 1774. 1769. január 20. 16–17.

³⁶ Rozbicki, Michal: *Culture and Liberty in the Age of the American Revolution.* Charlottesville, 2011. Lásd még a mű vitáját: *Historically Speaking* 13 (Ápril 2012) 8–20. Kiegészítésként lásd: Clark Smith, Barbara: *The Freedoms We Have Lost: Consent and Resistance in Revolutionary America.* New York, 2010, mely azt vizsgálja, hogy a gyarmatok lakói miként tudták a közéletben gyakorolni hagyományos szabadságjogaikat.

³⁷ Jefferson, Thomas: *Summary View.* In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson.* (Lévai Csaba fordítása [Lévai {szerk.}: Új rend egy új világban, 81.] nem illeszthető a szerző szövegstruktúrájába, ezért az idézeteket saját, kontextushoz igazodó fordításban adom meg.)

a teljes alávettség állapotában hagyná, amikor képtelenek megvédeni magukat vagy kormányozni saját eltartottjaikat. Ezért a forradalmároknak még egy háborút meg kellett nyerniük, hazai térfélen, a potenciálisan lázadó rabszolgák ellen, akik máskülönben bekerültek volna Nagy-Britannia ellenforradalmi szövetségébe. A rabszolगतulajdon megsemmisítése elpusztítással fenyegette az amerikai családokat és otthonaikat.

Az a király, aki védelmet ajánlott az amerikai rabszolgáknak, és úgy kezelte őket, mint saját alattvalóit, aláásta a rabszogatartók tekintélyét. Aligha volt meglepő, hogy „a szabadság utáni lehangosabb kiáltozást a rabszolahajcsárok köréből halljuk,” amint azt a brit szó-tárkészítő Samuel Johnson oly emlékezetesen panaszkolta.³⁸ A rabszolgák jogainak bármilyen formában történő elismerése, még akár úgy is, mint a király legalantasabb alattvalóié, megkérdőjelezte uraik civilizált mivoltát – és így brit identitását.³⁹ Az amerikai provinciákon a rabszolgák nem bírtak állampolgári léttel, vagy házi eltartottaknak, vagy egyszerű magánvagyonnak számítottak. Uraik „kiáltozása” ékes bizonyítéka volt annak, hogy az, „amit angol szabadságjogoknak hívnak”, mivel sérülékenyek, valójában egyszerű kiváltságok voltak, így a mindenható, korbácsot csattogtató szuverén korlátozhatta azokat. Ha pedig ez utóbbira sor kerül, a rabszogatartók rabszolgáik szintjére süllyednek, ami a „szerencse kerekének elfordulását” jelentette, „helycserét”, ami annyira megrémisztette Jeffersonot, miközben a fajok közötti háború lehetőségéről elmélkedett, melynek végkimenetét „csupán a számok, a természet és a természet adta módszerek” fogják meghatározni.⁴⁰

Az amerikai Patrióták azért álltak ellen a birodalmi politikának, mert erősen azonosultak Nagy-Britannia birodalmi vállalkozásával. Mivel az amerikaiak úgy tekintettek magukra, mint a birodalom ágenseire, azt hitték, hogy a Nagy-Britannia prosperitását és hatalmát szolgáló, otthon és külföldön játszott alapvető szerepük révén megszerezték és megerősítették szabadon született brit állampolgári státusukat. Gyarmatosítók voltak, nem pedig a gyarmatosítás passzív tárgyai. A patrióták által védett provinciális szabadságok kardinálisnak bizonyultak a terület benépesítésében: az autonóm törvénykezés plurális rendszere képessé tette a gyarmatosokat arra, hogy kezeljék és kielégítsék a földtulajdonlás iránti igényeket, s rabszogatörvényeket és egyéb munkaerővel kapcsolatos szabályokat hozzanak.⁴¹ Amikor a saját történelmükről gondolkodtak, meg voltak győződve arról, hogy a gyarmatosítás az egész birodalom számára haszonnal jár. Azzal, hogy „alkotmányos” jogaikat követelték, kö-tődésüket a birodalomhoz és hűségüket a királyhoz megerősítve látták. A Hétéves Háború utáni birodalmi reformintézkedések azonban azzal, hogy támadást intéztek a provinciális törvénykezési rendszer integritása és függetlensége ellen, fenyegetést jelentettek a gyarmatosok jogaira és a birodalmon belül élvezett egyenlő státusukra.

A határváltozások és a letelepülés korlátai, beleértve az 1763. október 7-i királyi proklamációt, mely megtiltotta az Appalache-hegységtől nyugatra fekvő területekre történő

---

³⁸ Johnson, Samuel: *Taxation, no Tyranny*. In: The Yale Edition of the Works of Samuel Johnson, vol. 10 of *Political Writings*, ed. Greene, Donald J. New Haven, 1977. 10:454. Lásd: Gould, Eliga: *The Laws of War and Peace: Legitimizing Slavery in the Age of the American Revolution*. In: Thompson–Onuf (eds.): *State and Citizen...*, 52–76.

³⁹ Gondolatmenetem alapja: Brewer, Holly: *Subject by Allegiance to the King? Debating Status and Power for Subjects – and Slaves – through the Religious Debates of the Early British Atlantic*. In: Thompson–Onuf (eds.): *State and Citizen*, 25–51.

⁴⁰ Jefferson, *Notes on the State of Virginia*, ed. Peden, William. Chapel Hill, 1954), Query XVIII (“Manners”) 163.

⁴¹ Tomlins: *Freedom Bound*, id. mű.

migrációt, megkérdőjelezte a gyarmatosítás jövőjét.⁴² Ahelyett, hogy hatalmas hátországot nyitott volna meg új települések számára, Franciaország észak-amerikai birodalmának felszámolása zsugorodást és centralizációt eredményezett. A birodalmi tisztségviselők igyekeztek megakadályozni a telepesek behatolását az indiánok uralta területekre, így előkészítve a „kegyetlen indián vademberek” és a brit korona között létrejött, Jefferson által a Függetlenségi Nyilatkozatban kárhóztatott ellenforradalmi szövetséget. Azzal, hogy megvonta támogatását hűséges amerikai alattvalóitól, III. György szabadon engedte ezeket a vadembereket, „akik számára az egyedül ismert hadviselési elv a védtelen határvidék településein korra, nemre és társadalmi viszonyokra való tekintet nélküli pusztítás”. Ezzel Jefferson megidézte a feje tetejére állított birodalom rémálombeli látomását, mely szerint a király arra használja barbár alattvalóit, hogy visszafordítsa a telepesek civilizációs áradatát.⁴³

A függetlenség kinyilatkoztatása

A Függetlenségi Nyilatkozat egy új nép születését deklarálta, mely a szabadság, valamint azon eszme iránt kötelezte el magát, hogy az új kormányzatokat egyetemes és nyilvánvaló természeti jogi elveken alapulva hozza létre. A III. Györggyel szemben megfogalmazott sérelmi katalógus egy korrupt és despotikus, az amerikai alattvalóit rabszolgaságba való taszítással fenyegető régi rezsim ezzel ellentétes képét sugallta. A forradalmárok visszautasították a birodalmi központ provinciális társadalmairól festett karikatúrákat, mely szerint azok elkorcsosult fél-barbárok, ezért erős kormányzatra van szükségük. A birodalmi válság elmélyülésével és az anarchia szellemét megidéző patrióta ellenállás nyomán a brit álláspontra egyre szigorúbbá vált. Ezért a forradalmárok inkább úgy érveltek, hogy „Nagy-Britannia brutális királya” és a jóvoltából az amerikai határvidéken elszabadult „kegyetlen indián vademberek” a civilizáció valódi ellenségei. Míg az amerikaiak a civilizáció terjedését segítették elő a kontinensen, a birodalmi kormányzat megakadályozta annak benépesülését, és olyan pénzügyi és igazgatási reformokat kezdeményezett, amelyek megfosztották a gyarmatosokat a szabadságuktól és tulajdonuktól. A patrióták „amerikai” identitásukat bizonygatták, amikor indiánoknak öltözve behajították a teaszállítmányt a tengerbe a Bostoni-öbölben, ám nem azonosultak a kontinens eredeti birtokosaival. Ellenkezőleg – ezek az „indián” imitátorok függetlenségük kinyilvánításával a kontinensre vonatkozó saját, kizárólagos igényüket bizonygatták. A forradalom épp annyira volt tekinthető az indiánok ellen és a rabszolgaság nevében vívott háborúnak, mint háborúnak a brit zsarnok ellen.

A Nyilatkozat a III. György ellen széles körben érzett frusztrációt és elárultatást visszhangozta és erősítette fel.⁴⁴ Miközben a gyarmatosok küzdelmet folytattak jogaik védelmében a király ellenében, aki már nem védte meg őket, már nem tudták elfogadni azt a birodalmat, amit nem olyan régen még ünnepeltek. A birodalom átalakulása elidegenítette a provinciális amerikaiakat, a valódi imperialistákat, és arra kényszerítette őket, hogy külön népként tekintsenek magukra. Ennek az új kollektív ön-meghatározásnak az alapvető dimenzióját alkotta az ellenséges népek, többek között a forradalom ügye ellen fellázítható rabszolgák és indián „vademberek” általi fenyegetettség tudata. Jefferson ezért vádolta Györgyöt azzal,

⁴² Anderson, Fred: *Crucible of War: The Seven Years' War and the Fate of Empire in North America, 1754–1766*. New York, 2000., különösen 567–571.

⁴³ A Függetlenségi Nyilatkozat Kongresszus által elfogadott szövege, 1776. július 4. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű.

⁴⁴ A Nyilatkozat nemzet-teremtő és birodalom-pusztító retorikájáról szóló legjobb tanulmány: Parkinson, Robert: *The Common Cause: Race, Nation, and the Consequences of Unity During the Revolutionary War*. Chapel Hill, 2016.

hogy „otthon felkelést szít ellenünk”, utalva Lord Dunmore 1775. novemberi proklamációjára, melyben szabadságot ígért a virginiai rabszolgáknak.

Jefferson óvatos kongresszusi társai kivágtak a Nyilatkozatból egy vitatottabb részt, amelyben Jefferson a királyt hibáztatja a rabszolgakereskedelemért. Az „őszinte világ” joggal gondolhatta úgy erről a vádról – vagyis, hogy „kegyetlen háborút folytatott maga az emberi természet ellen, megsértve annak legszentebb, az élethez és a szabadsághoz való jogait azon távoli nép személye esetén, akik soha nem sértették meg, elfogta és rabszolgaságba taszította őket egy másik féltekén” – hogy az újabb „kiáltás” a Johnson által megidézett rabszolgatartók részéről.⁴⁵ Jefferson, aki mindent megtett azért, hogy kiemelve a rabszolgaság intézménye elleni folyamatokban játszott saját szerepét, élete egy későbbi szakaszában az új-angliai rabszolgakereskedőknek és a Virginiától délebbre fekvő államokban élő mohó ügyfeleiknek tulajdonította a Kongresszus szöveget módosító döntését.⁴⁶ Ez azonban nagyon is összhangban állt az amerikai gyarmatosok birodalomfelfogásával. Az amerikai rabszolgatartók azért tagadhatták felelősségüket a rabszolga kereskedelemért, mert álláspontjuk szerint jóhiszeműen, a birodalom ágenseiként jártak el, akik a fehér és fekete nem szabad munka kizsákmányolásával az észak-amerikai szárazföld meghódításáért szorgoskodtak, így járulva hozzá a birodalom virágzásához és hatalmához. Az amerikaiak csak akkor érezték kényszerrel az ellenállásra, amikor a birodalmi kormányzat korlátozni kezdte a gyarmatosítást.

III. György „eljárta” tekintélyét, és felelősséget viselt ezért a „fertelmes kereskedelemért”, amikor Titkos Tanácsa (*Privy Council*) megvétózta Virginia és Maryland államoknak a rabszolgakereskedelem „betiltásáról vagy korlátozásáról” szóló törvényeit. A király – ahogy azt Jefferson korábban írta – gondosan felülírta „az amerikai államok hosszú távú érdekei[t]” annak érdekében, hogy „néhány brit kalóz közvetlen” előnyre tegyen szert a kereskedelemben.⁴⁷ A fenti provinciális akciók, ahogy azt Jefferson a Nyilatkozat első tervezetében állította, egy felvilágosultabb kor beköszöntét jelentették, amikor a gyarmatosítás – vagy annak expanziója, amit később az amerikai „szabadság birodalmának” fog elnevezni – esetleg többé már nem függ a rabszolgaságtól. Jefferson számára azonban a közvetlen problémát nem a felszabadítás jelentette, hanem inkább az, hogy a Titkos Tanács a rabszolgaság intézményén keresztül a provinciális hatalmat csorbította. A rabszolgabehozatal korlátozásának „joga” a provinciális rabszogatörvények logikus kiterjesztésének tekinthető, és emiatt életbevágónak bizonyult a túlélésükhöz.⁴⁸ Az, hogy a rabszolgák nagy száma esetleg rabszorgafelkeléshez vezethet, nem paranoiás fantázia terméke volt, ugyanis III. György „most éppen ezek között szít fegyveres felkelést ellenünk, illetve arra buzdítja őket, hogy megvásárolják azt szabadságot, amitől egykor ő fosztotta meg őket, és elpusztítsák azokat, akikre szintén ő maga oktrojálta őket; így akarta kiváltani egy nép szabadságjogai ellen elkövetett korábbi bűnöket olyan bűnökkel, melyek elkövetésére biztatja az előbbieket egy másik nép léte ellen.”⁴⁹ Röviden, amint azt Jefferson élete során hangsúlyozta, maguk a rabszogatartók – nem pedig egy távoli birodalmi vagy szövetségi kormányzat – tudták a legjobban, miként bánjanak saját rabszorgáikkal. A rabszolgaságot szabályozó helyi törvényhozó hatalomnak

⁴⁵ A Függetlenségi Nyilatkozat Jefferson által 1776. június 11. és július 4. között készített „eredeti nyers vázlata”. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű.

⁴⁶ Jefferson, Thomas: *Autobiography* (1821). In: Peterson (ed.): *Jefferson Writings*, 18.

⁴⁷ Jefferson, Thomas: *Summary View*. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*. [Lévai (szerk.): *Új rend egy új világban*, 85.]

⁴⁸ Tomlins: *Freedom Bound*, id. mű

⁴⁹ A Függetlenségi Nyilatkozat Jefferson által 1776. június 11. és július 4. között készített „eredeti nyers vázlata”. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű.

kardinális szerepe volt a „szabadság birodalmának” megőrzésében és expanziójában. Jefferson abban reménykedett, hogy a felvilágosult rabszolgatartók bölcsességüknek köszönhetően egy nap talán majd világosan látják a rabszolgafelszabadításhoz vezető utat, azonban az emancipációt nem lehet rájuk erőltetni anélkül, hogy ne taszítanak őket rabszolgaságba.⁵⁰

Jefferson rabszolgaságra történő utalásai megvilágítják, hogy ő és forradalmártársai milyen jogokra gondoltak. Azzal, hogy a rabszolgákat uraik „gyilkosainak” állította be, összefüggésbe hozta a rabszolgaság következtében elveszített „szabadságjogokat” és az ültetvényes osztály életét. Az önvédelem – a természet első törvénye – igazolta az „amerikaiak” azon törekvését, hogy lemészárlásuk megakadályozása céljából megőrizték a rabszolgaságot, és ellenálljanak a birodalmi intézkedéseknek, melyek az intézmény aláadásával fenyegettek. Lord Mansfield 1772. évi ítélete a *Somerset kontra Stewart* ügyben, mely megkérdőjelezte a rabszolga tulajdonstátusát a birodalmi jogban, formálta a későbbi brit politika értelmezéseit.⁵¹ Az a király, aki rá tudta erőszakolni a rabszolgákat vonakodó alattvalóira, meg is tudta fosztani a rabszolgák tulajdonosait a tulajdonaiktól, és rabszorgalázadást tudott szítani. A provinciális patrióták végül felismerték, hogy a kérdés a szuverenitás volt, kollektív értelemben a provinciák lakói számára, valamint az egyes rabszolgatartók és földbirtokosok számára is. Jefferson ezért arra a következtetésre jutott, hogy „Nagy-Britannia ugyanazon keresztény királya”, aki elősegítette a rabszolgakereskedelem „kalóz hadviselését”, el volt szánva arra, hogy korábbi amerikai alattvalóit rabszolgaságba taszítsa. III. György megtagadta a gyarmatosítás egész vállalkozását, amivel elérulta a provinciális amerikaiak birodalomfelfogását, sarkából forgatva ki ezzel világukat.⁵²

Egy korrupt és despotikus birodalmi rezsim gyarmatosok jogai ellen irányuló elhúzódo támadásának a csúcspontját jelentette, amikor a provinciális amerikaiak megteremtették önmagukat mint független „népet”. Az új nemzetet a forradalom ellenségeivel – „kegyetlen” vadak, lázadó rabszolgák, német zsoldosok és a király bosszújának egyéb eszközei – szemben határozták meg, melyek a megsemmisítésével fenyegettek. Ennek a kirekesztő, kvázi faji alapú nemzetfelfogás határain belül a provinciális sorstársak mozgósítására tett patrióta erőfeszítések elmosták a hagyományos osztály- és státusbeli különbségeket, és demokratizálták az amerikai politikát. A jutalom a nagy áldozatért, amit a patrióták készek voltak meghozni szabadságjogaik védelmében, a vállalkozó szellemű termelők számára biztosított új földterületekhez és piacokhoz való hozzáférés lesz majd.

Az amerikaiak elképzelése szerint a területi expanzió, valamint a hatalom széles körű diffúziója képessé teszi majd őket arra, hogy elkerüljék az érzéketlen birodalmi központban történő hatalomkoncentráció irányába mutató fenyegető tendenciákat, amelyek kiobbantották a birodalmi válságot. Elengendő föld áll majd rendelkezésre farmok és ültetvények létesítésére „generációk ezrei számára”, ahogy azt az örvendező Jefferson ígérte 1801-ben.⁵³ Reményei szerint a gazdasági lehetőségek bővülése enyhíteni fogja a mezőgazdasági tulajdon újraosztására irányuló kényszert, és a nép politikában való részvételének bővülése fenntartja az egyenlő jogokon alapuló uralmi rendszert, ezzel elejét véve az államhatalom által szen-

⁵⁰ Erről lásd még Onuf: *Jefferson's Empire*, 147–188.

⁵¹ Van Cleve, George: *A Slaveholders' Union: Slavery, Politics, and the Constitution in the Early American Republic*. Chicago, 2010.

⁵² A Függetlenségi Nyilatkozat Jefferson által 1776. június 11. és július 4. között készített „eredeti nyers vázlat”. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű.

⁵³ Thomas Jefferson első beiktatási beszéde, 1801. március 4. In: Oberg–Looney (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson*, id. mű. Az intézmények reprodukciójáról és „a területi terjeszkedésről” lásd: Coy, Drew R.: *The Elusive Republic: Political Economy in Jeffersonian America*. Chapel Hill, 1982.

tesített hierarchia és kiváltságok megjelenésének. Az új államok majd a köztársasági intézményeket másolják az egész kontinensen, ezzel biztosítva a jogi és igazságügyi pluralizmust – ez volt az, ami elősegítette a terjeszkedést, és a britek Amerikáját „a szegény ember legjobb országává” tette a birodalmi válság előtt. Ez volt az az alapvető folyamatosság, amit a rendszerváltás aktusa elleplezett.

Az amerikaiak függetlenségük kinyilvánítása óta az általuk megdöntött régi monarchikus rezsim és az újonnan létrehozott republikánus nemzet közötti alapvető különbséget bizonygatták. A Nyilatkozat radikális módon deklarálta a „magától értetődő” republikánus elveket, amelyek a köztársasági kormányzat megvalósítására irányuló amerikai kísérletet egyedivé vagy, ahogy a korabeli szóhasználatban mondták, „kivételessé” tették. Az amerikai kivételesség egykori és mai képviselői álláspontja szerint a britekkel való szakítás valóban radikális mozzanat volt, mivel a gyarmatok lakói elutasították a hierarchia és társadalmi rend hagyományos felfogásait, és új republikánus rendet vezettek be, amely az emberiség természeti jogain alapult. Amikor Jefferson és forradalmár társai kijelentették, hogy az „aktuális nemzedéknek” jogában áll meghatározni saját sorsát, leszámoltak a múlt zsarnokságával. Az amerikaiak száműzték a monarchiát és arisztokráciát, így többé már nem tartotta őket szolgaságban a múlt „halott keze”, e helyett learathatták az önkormányzatiság jótéteményeit, és ezt az értékes örökséget „nemzedékek ezrei” számára biztosították.⁵⁴

Amikor Jefferson III. Györgyöt hibáztatta a rabszolgakeresekedelemért, és továbbfejlesztve az érvelést, magáért a rabszolgaságért, megalkotta a receptet a kivételesség későbbi hirdetői számára. Azzal, hogy felelősséget konstruált egy nyilvánvaló igazságtalanságért, mely nem egyeztethető össze a Nyilatkozat által támogatott természeti jogokkal, éles és világos, egyben a problémát megoldó vonalat húzott a roskatag Óvilág és az ígéretteljes Újvilág között. Az amerikaiak aligha tagadhatták, hogy a rabszolgaságtól függték, amiből hasznot húznak, azonban Jefferson jóvoltából bizonygathatták, hogy az új rend az egyenlő jogok és a nép egyetértésén nyugvó kormányzat elvén alapult, és alapvető ellentétben áll a rabszolgaság intézményével. Persze, ahogy Jefferson újra meg újra megjósolta, ez a gonosz teher végül és szükségképpen majd természetes halállal véget ér a szabadok földjén. Az amerikai kivételességet megalapozó állítás, az új nemzeti mitológia magának az újnak a gondolata volt. Bármi, ami megmaradt a régi birodalmi rezsimből, ami összeegyeztethetetlen volt az új republikánus renddel, törvényszerűen idegennek hatott, mely szükségképpen el fog sorvadni.

Jefferson és a hozzá hasonlóan gondolkodó forradalmárok meg voltak győződve arról, hogy az uralmi forma egyszerre tükrözte és alakította is egy nép jellemét. Montesquieu, a nagy filozófus azt tanította felvilágosult olvasóinak, hogy a monarchia életelve a félelem, és a szolgálattelkü alattvalók rettegnek despotikus uruktól. Ezzel szöges ellentétben a republikánus kormányzat az egyenlő állampolgárok erényére épül, és az ember önkormányzatra és társadalmi együttműködésre való képességét fejleszti.⁵⁵ Az, hogy az állampolgár elismerte a másik állampolgár ezen képességét az új amerikai köztársaságokban, erős garanciát biztosított a hierarchia és privilégium újra megjelenése ellen: az erényes amerikaiak, akik éberen örködnek szabadságaik felett, soha többé nem hódolnak be a monarchiának vagy az

⁵⁴ Onuf, Peter S.: *American Exceptionalism and National Identity*. American Political Thought, vol. 1. (2012) 77–100.; Onuf: *Imperialism and Nationalism in the Early American Republic*. In: Tyrrell, Ian – Sexton, Jay (eds.): *Anti-Imperialism in American History*. Ithaca, megjelenés előtt

⁵⁵ Montesquieu (Charles Secondat): *The Spirit of the Laws*. (A törvények szelleme) Cambridge, 1989. Trans. and ed., Cohler, Anne – Miller, Basia Carolyn – Stone, Harold Samuel, Part I, chap. 9, 28: „Ugyanúgy, ahogy a köztársaságnak *erényre*, a monarchiának *becsületre*, az önkényuralomnak *FÉLELEMRE* van szüksége.”

arisztokráciának. A háborús felfordulás továbbá arra készítette az amerikaiakat, hogy rabszolgákat természetes ellenségként és így emberként ismerjék el. Ez viszont, írta Jefferson, végső soron alá fogja ásni a rabszolgaság legitimitását. A „gyarmati lét csendes és monoton folyamában”, amikor Virginia lakói még úgy gondoltak magukra, mint III. György alattvalóira, a rabszolgákról azt gondolták, azok „tulajdonuknak éppoly legitím részét jelentik, mint a lovaik vagy marháik”.⁵⁶ A függetlenség azonban mindent megváltoztatott. Amint a fehérek elgondolkodtak a szabadság értékén, most már látták, hogy a rabszolgák minden lehetőséget megragadnak arra, hogy küzdjenek szabadságukért. Amikor a patrióták – megdöbbenésükre – saját szabadság iránti szeretetüket látták viszont rabszolgáikban, úgy vélték, hogy az a rabszolgaság végső hanyatlásának a jele. Ha a rabszolgaság „amerika-ellenes”, a felvilágosult amerikaiak egy szép napon megtalálják majd a módját annak, hogy lerázzák magukról az intézmény láncait.

Jefferson a rabszolgaság problémájára a felszabadítás és a kivándorlás nagyszerű gyógyírt kínálta, a rákos intézmény sebészi úton való eltávolítását a politikum testéből. Látnoki képzeletében a rabszolgaság „szégyenfoltja” vagy „szennyeződése” végül majd eltűnik. Természetesen a rabszolgatartók többsége – köztük magával Jeffersonnal – túlságosan sokat fektetett be ebbe az intézménybe ahhoz, hogy azonnali lépéseket tegyen ezen boldog végkifejtet elősegítése érdekében, bármennyire is egyetértettek abban, hogy a rabszolgaság „szükséges rossz”. Addig is a rabszolgaságról való hallgatás annak egyfajta nyelvi „eltörléseként” szolgálhatott, lehetővé téve az amerikaiak számára, hogy magukat – jellemük lényegét tekintve – rabszolgamentes népként tételezzék. A rabszolgakereskedelem említése ezzel ellentétes hatást váltott volna ki, ugyanis rámutatott volna arra, hogy az amerikai politikai gazdaságban a rabszolgaság alapvető fontosságú szerepet játszik.

Jefferson III. György rabszolgakereskedelmet ösztönző szerepét részletező vádirata azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy kompromittálja a Nyilatkozat nyitó bekezdéseiben elbeszélte történet egyesítő és harmonizáló vonzerejét: az önmagát megeremtő szabad nép mítoszát aláásná az ellentmondásos politikai intézkedésekről szóló megosztó viták. Sokkal jobban járnak az amerikaiak, ha az Óvilág és Újvilág, monarchia és republikanizmus közötti alapvető, elvi különbségeket hangsúlyozzák, és eltekintenek annak részleteitől, hogy miként változtassanak a rabszolgaság intézményén, miközben a felvilágosult republikánus rezsimektől várják a felszabadítás csodáját.

Jefferson maga is megmutatta, hogy miként kell elnézni – vagy szemet hunyni – a rabszolgaság felett. Ha a rabszolgák, akiket igazságtalanul rabságban tartottak, fogságban élő nemzetnek tekintendők, ugyanezen logika alapján idegen népnek is, ország nélkül. „Ha egy rabszolgának lehet egy országa ezen a világon – írta Jefferson a *Notes on Virginia* (Jegyzetek Virginia Államról) című művében –, annak lehetőleg ne legyen ugyanaz, mint az, amelybe azért született, hogy másnak éljen és dolgozzon.”⁵⁷ Ahhoz, hogy a rabszolgákat potenciális állampolgárokként ismerjék el, máshol kellett elképzelni őket – bárhol, csak nem a szülőföldjükön, ezért minden olyan igényt meg kellett tagadni tőlük, amit esetleg arra a földre formálhattak, ahol dolgoztak. Ezért Jefferson egyszerre volt képes elismerni azt az igazságtalanságot, hogy megtagadták a szabadságot a rabszolgaságban lévő afrikaiaktól, másrészt pedig olyan „szabad földként” elképzelni az amerikai kontinenst, amit jogosan birtokoltak a gyarmatosító telepések korábbi nemzedékei. Sem a rabszolgák, akik nem rendelkeztek állampolgári identitással vagy az arra való képességgel, sem pedig a civilizálatlan és barbár

⁵⁶ Jefferson Edward Coleshoz, 1814. augusztus 25. In: Looney, J. Jefferson et al. (eds.): *The Papers of Thomas Jefferson, Retirement Series*, vol. 7 Princeton, 2010. 603.

⁵⁷ Jefferson: *Notes on Virginia*, 163.

bennszülöttek, akiknek nem volt fogalmuk a tulajdonjogról, eszerint nem formálhattak legitim igényt a földre. A leglényegesebb az, hogy Jefferson lerombolta azt a tévhitet, miszerint távoli birtokain III. György király volt az eredeti és végső tulajdonosa minden földnek, így az el nem adományozott köz- vagy koronabirtokoké is.

Az amerikaiak patriotizmusa a magántulajdonra való igény megteremtésén, valamint a mint önmagát kormányzó népnek a kontinens szabad földjeire vonatkozó kollektív jogosultságán alapult. Amikor Jefferson a független és ezért erényes szabad farmert ünnepelte, azt olyan kiegészítő eszmékre alapozta, melyek szerint az amerikai földrész „mentes” más legitim igénytől, és az amerikaiak egyedülállóan „szabad” nép. A Jefferson beiktatási beszédében megidézett, a telepesek nyugatra irányuló hullámaival megszorodó szabad földbirtokok víziója láthatatlanná tették a rabszolgáság terjeszkedő birodalmát. A gyarmatosítás purifikált, republikanizált képe tette képessé az amerikaiakat arra, hogy a kivételesség mítoszát ápolják, azt, hogy a forradalom alapvető szakítás volt a régi rezsimmel, hogy az amerikai példa mindenütt arra ösztönzi a népeket, hogy „eltépjék a láncokat, amelyekkel a szerzetesi tudatlanság és babona hatása alatt megkötötték magukat, és élvezzék az önkormányzat áldásait és biztonságát”.⁵⁸ Természetesen Jefferson ezt az önkormányzatra való felhívást nem terjesztette ki a rabszolgáságban élő amerikaiakra – ők sehol sem láthatók ebből az inspiratív perspektívából. Nekik meg kellett várni, amíg nagy számban kitelepítik őket egy sajátjuknak tudott országba, aminek révén a láthatatlanság csendjéből saját történelmükbe emelkednek.

A szabadok földje, a rabszolga otthona

Azzal, hogy az amerikaiak a régi és az új, a birodalom és a nemzet közötti alapvető különbségek meglétét bizonygatták, alig leplezték el a mélyben meghúzódo folytonosságot. Amikor az önkormányzat jogát vindikálták maguknak, azt úgy tették, mint egy civilizált, neo-európai nép, mely képes saját helyet találni a föld hatalmai között. Az általuk meghatározott civilizációt valójában a britek szabadalmaztatták, bármennyire is hangoztatták a kivételesség hirdetői, hogy az új republikánus hatalmi berendezkedés mindent megváltoztatott. A függetlenség nem szabadította fel az amerikaiakat a korábbi birodalmi központtól való kulturális és kereskedelmi függéstől. A Nagy-Britanniával történt szakítás azonban mégis életre hívott egy nemzeti mitológiát, amely láthatatlanná tette az államhatalmat. E szerint a főhatalom népbe való áthelyezése el fogja törölni a régi rend betegségeit. A lelkes patrióták el tudták képzelni, hogy a saját boldogságukat szorgosan kereső, jó republikánus állampolgárok, akik számára biztosított a jogegyenlőség, learatják a béke és prosperitás javait. A kormányok korlátozott, jóllehet jelentős szerepet fognak játszani a törvényes rend fenntartásában, valamint az állampolgárok szabadságának védelmében. A birodalom összeomlása pedig azt jelentette, hogy az amerikai vadon folyamatban lévő meghódítását a telepesek irányítják, spontán és természetes módon.

A valóság azonban egészen más volt, mivel a republikánus forradalom eredményeként a kormányzás minden szintjén megsokszorozódott az egyre inkább legitim és hatékony politikai hatalmi struktúrák száma. A provinciális kormányzatok által mobilizált politikai közvélemény egyre inkább bővült, e kormányzatok legitimitásukat az államok új alkotmányainak létrehozásával, ratifikációjával és életbe léptetésével erősítették meg; plussz erőt nyertek a republikanizált központi kormányzattól, amely tökéletesítette az uniót, és garantálta a kollektív biztonságot, miközben elejét vette a hatalom egy távoli birodalmi központban történő veszélyes koncentrációjának, ami az amerikai patriótákat a forradalom kirobbantására

⁵⁸ Jefferson Roger C. Weightmanhez, 1826. június 24. In: Peterson (ed.): *Jefferson Writings*, 1517.

készítette. Az új szövetségi uralmi rend különös képessége az volt – Brian Balogh meglepő kifejezésével élve –, hogy „láthatatlan kormányzat” volt.⁵⁹ A brit birodalom sikertelenségének az oka az volt, hogy a perifériát a központ ellen fordította, a provinciákat pedig masszív alkotmányos válságba sodorta a birodalmi központ ellen, ami végül aláásta a monarchikus kormányzat legitimitását. III. György despotizmusának „láthatósága” legitimizálta az azt túlélő provinciális kormányzatokat és az ellenállás alkotmányon kívüli intézményrendszerét, és ezzel – legalábbis a patrióták számára – azok természetesebbnek tündek, és ezért kevésbé „láthatónak”.

A forradalmi kormányzatok következő lépése az volt, hogy rendkívüli követeléseket fogalmaztak meg az amerikai állampolgárok életére és adóztatás alá eső tulajdonukra vonatkozólag, és így széles körű legitimációs válságot váltottak ki az 1783. évi párizsi békét követő „kritikus időszakban”. Az új szövetségi alkotmány pénzügyi rendelkezéseinek megvalósulása azonban – Max Edling meggyőző érvelése szerint – adócsökkentést hozott az államoknak, és megmentette őket saját békétlen, túladóztatott állampolgáraitól.⁶⁰ Az antiföderalisták jóslatai, miszerint a szövetségi kormányzat el fogja tiporni az amerikai szabadságjogokat, valamint az államokat, további lökést adott az új rezsím létrejöttéhez: az új alkotmány nem azt az erős, távoli és érzéketlen birodalmi kormányzatot hozta létre, amit a brit reformerek megkíséreltek ráerőltetni az ellenszegülő gyarmatokra. Az új rezsím, amely meghallotta a kiterjedt, libertariánus, államellenes aggodalmakat, oly módon nyert legitimitást – és korlátozta láthatóságát –, hogy megújult energiáit kifelé összpontosította, importvámokat vetett ki, szabályozta a külkereskedelmet és a diplomáciai kapcsolatokat, pacifikálta a még betelepülés előtt álló területeket, és irányította a közszférát. A későbbi kormányzatok megértették az adókötelezettség teljesítésének és az államadósság kezelésének alapvető fontosságát: és valóban, az államhitelezés visszafizetése volt az alapítók eredeti és mindent felülíró célja. Hamilton és Jefferson egyetértettek abban, hogy az alacsony adók és az erőteljes gazdaság alapvető fontosságú a nemzet hitelképessége és biztonsága szempontjából: háború esetén új bevételi források igénybevételével a kormányzat képes lesz új adókat beszedni.⁶¹

Az új szövetségi kormányzat feltűnő, a birodalmi elődjétől különböző módon nyert legitimitációt. Míg a brit hivatalnokok erős és egyre kevésbé hatékony módon uralkodtak a birodalmi válság idején, és végül azzal fenyegetőztek, hogy a király politikai akaratát a fegyverek erejével hajtják végre, a szövetségi kormányzat alig volt látható a tengerparton vagy a távoli határvidéki helyőrségekben. Az új szövetségi főváros, amely az antiföderalisták félelme szerint majdan hatalmas, uralkodó metropolisszá fejlődik, sokáig gyéren lakott, sivár falu volt, melynek pusztá léte a nép képviselőinek alkalmi jelenlététől függött.⁶² A feltűnőség hiánya azonban nem jelentette a hatékonyság hiányát. A szövetségi kormányzat nem fenyegette az éber patrióták szabadságjogait, mivel hatékonyan dolgozott értük.

---

⁵⁹ Balogh, Brian: *A Government Out of Sight: The Mystery of National Authority in Nineteenth-Century America*. New York, 2009.

⁶⁰ Edling, Max M.: *A Revolution in Favor of Government: Origins of the U.S. Constitution and the Making of the American State*. New York, 2003.; Holton, Woody: *Unruly Americans and the Origins of the Constitution*. New York, 2007.

⁶¹ Edling, Max M.: „So Immense a Power in the Affairs of Credit”: *Alexander Hamilton and the Restoration of Public Credit*. *William and Mary Quarterly*, vol. 64. (2007) 287–326.; uő: *A Hercules in the Cradle: War, Money, and the American State, 1783–1867*. Chicago, 2014.

⁶² Sterling Young, James: *The Washington Community, 1800–1828*. New York, 1966.; Stefanelli, Dana: *A Capital City: Washington, D.C., and the Political Economy of American Federalism, 1781–1831*. (PhD értekezés, University of Virginia, 2013.)

A nemzet fennhatósága alatt álló terület pacifikációja és privatizációja szimbolizálta a szerepet, amit a dinamikus, de egyre inkább háttérbe vonuló kormányzat magára vállalt: az Egyesült Államok hadserege által vívott háború az indiánok ellen egy sor olyan szerződéssel zárult, amely megtisztította az utat a betelepülés előtt, képessé téve a szövetségi földirodát arra, hogy gyorsan eladja a közföldeket a vállalkozó szellemű spekulánsoknak, ültetvényeseknek és farmereknek. A földvásárlók a kormányzatot folyamatos bevételi forrással látták el, ami végül komoly jelentőségűvé duzzadt. Cserébe a mezőgazdasági termelők garantált jogcímet nyertek a földhöz, hozzáférést a piacokhoz a föderális és állami szubvenciókból fejlesztett infrastruktúra révén, valamint beleszólást a szövetségi politikai döntéshozás folyamatába, ami erősödött a betelepülés révén, illetve az unióba való belépésben csúcsosodott ki. A kevésbé lakott új államok a több mint „egyenlő” elv alapján csatlakoztak az unióhoz: két szenátoruk aránytalanul nagy befolyást gyakorolt a felsőházban. Ez a politikai jutalom – az erőforrások központból a periféria felé történő erőteljes újraelosztásával egyetemben, a határvidéki régiókban tett szövetségi kiadások formájában – ellensúlyozta a betelepülés bővülésével járó centrifugális tendenciákat. A határvidék politikusai a nemzeti politikai pártokkal vállaltak szövetséget, és közvetítettek a választóik és a szövetségi adminisztráció között. A kereskedelmi kapcsolatok és a politikai kötelek fejlettebb, a postaszolgálat és a postautak révén szövetségi támogatásban részesülő kommunikációhoz vezettek.⁶³

A szövetségi rendszer garantálta a hatalom dinamikus áramlását, elejét véve annak, hogy nagyon látható módon koncentrálódjon valamilyen kialakuló birodalmi központban. Ami a leginkább megdöbbentő volt az új rezsimmel kapcsolatban, az a távoli területeken új államok feltűnő jelenléte a szövetségi központban. A hatalom nem egyszerűen széles körben oszlott meg, hanem állandó mozgásban volt, képessé téve ezáltal az amerikaiakat arra, hogy áthidalják a távolságokat, és fenntartsák a kötődést a terjeszkedő szövetségi köztársaságban.⁶⁴ Ez volt a legfontosabb különbség a régi birodalmi rezsim és köztársasági utódállama között. A brit reformerek, akik hatalmas költségen vészelték át a birodalomért vívott nagy háborút, úgy vélték, hogy a hatékony, konszolidált adminisztráció alapvető a király hatalmának fenntartásához az uralma alatt álló távoli területeken. Nem tudtak ellenállni a kísértésnek, hogy provinciális rokonaikat úgy kezeljék, mint egy hatékonyabb kormányzás alanyait – és bevételi forrásait –, elutasítsák az egyenlő jogokra vonatkozó botrányos igényeiket, és ezzel megkérdőjelezzék a közös, nagyobb brit nemzeti identitást.

Az amerikai patrióták olyan alkotmányos megállapodást kerestek, amely biztosítja provinciális szabadságaikat, és garantálja, hogy folytatódjék a birodalom ágenseiként vállalt korábbi szerepük. A tökéletesebb birodalmi unióért folytatott tárgyalások távolról sem jelentették azt, hogy elszánták magukat a birodalommal történő szakításra, hanem inkább arra voltak hivatottak, hogy megerősítsék a királyhoz való hűségüket. A megállapodás, amit annyira igyekeztek megkötni, és amit a birodalmi kormányzat oly hajthatatlanul ellenzett, megelőlegezte az 1787. évi szövetségi alkotmányt, ugyanis az visszatérést jelentett a brit birodalom amerikai patrióták által elképzelt, 1763 előtti állapotához, amikor a tévedésen alapuló birodalmi intézkedések elkezdtek lerombolni azt a szokásjogon alapuló alkotmányt, amely oly sokáig fenntartotta a működő egyensúlyt a centrum és a periféria között mindkettő

⁶³ Lásd: *Thomas Jefferson and the Expanding Union és The Louisiana Purchase and American Federalism*. In: Onuf, Peter S.: *The Mind of Thomas Jefferson*. Charlottesville, 2007. 109–136. A posta kulcsszerepéről lásd: John, Richard R.: *Spreading the News: The American Postal System from Franklin to Morse*. Cambridge, 1995.

⁶⁴ Lásd még egy készülöben lévő kiváló munkát: Nelson, Marion C.: *Power in Motion: Jefferson's Western Men and the 'Practicable Sphere' of the Republic* (a szerző tulajdonában).

javára. A nagy különbség az volt, hogy az új szövetségi alkotmányban tudatosan konstruáltak és explicit módon artikuláltak egy új és dinamikus szövetségi egyensúlyt. Az egyes provincia-államokból érkező küldöttségek új uniót – vagy birodalmat – hoztak létre birodalmi központ nélkül, ezzel pedig eltávolították a brit politikában rejlő birodalmiságot. A terjeszkedő periféria győzelme azonban nem jelentette azt, hogy a szövetségi unió kormánzata gyenge vagy hogy az amerikaiak hűsége bizonytalan lesz. A gyarmati amerikaiak mindig is elismerték a birodalmat, és függték is tőle a kollektív biztonság, kereskedelmi szabályozás és a jog uralma tekintetében, és ezek az új szövetségi rendszer meghatározó komponensei voltak. Most az amerikaiak saját magukat adóztatták (amilyen enyhén csak lehetséges) ezekért a nagyszerű jótéteményekért, és biztosak lehettek abban, hogy az új rezsim nem fogja csorbítani az államok jogait, a jogrendszerek integritását, valamint állampolgáraik polgári szabadságjogait.

Az alapítók „tökéletesebb uniója” megvalósította az angol-amerikai imperialisták meghíúsult törekvéseit, felélesztve és fenntartva a nagy gyarmatosító vállalkozást, amit a brit politika elvetéléssel fenyegetett.⁶⁵ A ratifikáció győzelem volt a gyarmat-állam köztársaságok egyenlő jogai szempontjából, és létrehozta a „rabszolgatartók unióját”, amely legitímálta az autonóm politikai struktúrákat – és a rabszolgatörvényeket –, amelyek eredetileg támogatták a birodalmi terjeszkedést.⁶⁶ A patrioták uralkodó narratívája szerint a függetlenség alapvető szakítást jelentett az amerikai alattvalókat a régi birodalmi rezsim alatt fenyegető rabszolgaság és a szabadság között, amit az új köztársasági rezsim ígért az önmagukat állampolgárainak kinyilvánító amerikaiak számára. Azonban, amennyiben a forradalmi mozgósítás szabadjára engedte az egyenlőség elvét, és demokratizálta a politikai életet az új államokban, egyúttal megerősítette a határvonalat a magukat hatalommal felruházó állampolgárok és a rabszolgaságban tartott alattvalóik között, így világítva meg egy alapvetőbb folytonosságot a régi és az új rezsim között. Az állampolgárok azért mozdultak meg, hogy megvédjék rabszolga tulajdonukat, valamint szabadságjogaikat. Az állam-köztársaságok egyenlő jogainak az elismerése, beleértve az újonnan létrejött államokat, amelyek egy bővülő unió tagjai lesznek, elősegítette a rabszolgaság terjedését.

A gyarmatosítók birodalmi víziója összeolvadt az amerikai kivételesség ideológiájával, és a „nyilvánvaló elrendelés”-ként (*manifest destiny*) ismertté vált jelenséget eredményezte. A terjeszkedési kényszer olyan ideológiai elkötelezettséggé szelídült, amely az egyenlő jogok és republikánus kormányzat egyetemes elveinek modellértékű megvalósulását és terjesztését hirdette. Az egyenlőség számos jelentése összeolvadt a demokráciában, amivel Tocqueville az országban tett utazásai során találkozott. A francia látogató elképedt azon, hogy az új nemzet nem süllyedt anarchiába, s az egyenlősítő szellem nem vezetett despotizmushoz és rabszolgasághoz, ezért a rend és a szabadság védelmének új forrásai után nézett az új nemzet mindent átható és mélyen demokratikus kultúrájában. A tömegtársadalom belső működésére vonatkozó brilliáns meglátásai ellenére azonban Tocqueville nem ismerte fel az államhatalom szerepét a demokratikus kísérlet fenntartásában. Mivel értesüléseit informátoraitól szerezte, valamint a láthatatlan kormányzat látszólag igaz téziséből, Tocqueville az amerikai társadalom különleges rendezettségét a nép szellemének tulajdonította. Valójában azonban a szövetségi kormányzat szelleme volt az, amely önmagát láthatatlanná tette, azt az illúziót keltette, hogy a boldogságát kereső nép hozta létre Amerikát.⁶⁷ Amint azt Tocqueville

⁶⁵ Tomlins: *Freedom Bound*. Lásd a munkáról írt recenziómat: *The Journal of Legal Education*, vol. 61. (2011) 316–324.

⁶⁶ Van Cleve: *Slaveholders' Union*, id. mű

⁶⁷ Tocqueville: *Democracy in America*. Trans. Arthur Goldhammer, 365–476. („három rassz”), és másutt; Balogh: *Government out of Sight*, id. mű.

felismerte a „három faj” sorsáról szóló hosszas meditációjában, az amerikaiak a kormányzat segítségével gyakorolták kollektív hatalmukat, amikor kitelepítették az indiánokat és állandósították a rabszolgaságot. Kívülről – és a fajokat elválasztó szakadék felől – nézve, Jefferson első beiktatási beszédében megfogalmazott állítása, miszerint az Egyesült Államoknak van a „legerősebb kormányzata a világon”, kevésbé abszurdnak, mint inkább profetikusnak tűnik. A szövetségi kormányzat „szabad” földdé fogja átalakítani a hatalmas nyugati hátorzságot a vállalkozó farmerek és ültetvényesek következő nemzedékei számára. Ez „a szabadság birodalma” természetesen a „rabszolgaság birodalma” volt.

A szabadság és a rabszolgaság együttes megjelenése zavarja a modern érzékenységet. A birodalmi és republikánus terjeszkedés előőrseként azonban a rabszolgatartók nem voltak tisztában az ellentmondással. Nem haboztak segítségül hívni a szövetségi unió hatalmát annak érdekében, hogy megvédje őket a külső veszélyektől, miközben az államok jogainak a sérthetlenségét hangsúlyozták. A korábbi elnök, John Quincy Adams és más, az északi ipari termelők számára importvámokkal védelmet szorgalmazók megbotránkoztak a déliek kettős mércéjén: világosan látták, hogy a „rabszolgatartó hatalom” miként használja a szövetségi kormányzatot a déli szekcionális érdekek érvényesítésére. „A dél minden mértéket meghaladó, túlságosan védett érdeke az – panaszkodott Adams 1833-ban –, amely viszolyg az északi, középső és nyugati országrész által élvezett törvények gyenge és halovány védelmétől.” A déliek igényelték az erős központi kormányzatot, hogy az távolítsa el az indiánokat az ültetvények terjeszkedése elől, és biztosítsa a rabszolgaság fenntartását. Ugyanakkor úgy tekintettek az unióra, mely garantálja alapvető érdekeiket, mint „korporatív testek” pusztán „partnerségére”, melyért cserébe semmivel sem tartoznak.⁶⁸ Adams elárueltság érzése az amerikai patriótákat a birodalmi válság idején felvillanyozó konszenzus fenyegető darabokra hullását tükrözte. A Missouri állam unióhoz való csatlakozásáról szóló vita nyomán Jefferson arra figyelmeztetett, hogy egy „földrajzi vonal, amely szembeütnő erkölcsi és politikai elvvel esik egybe”, megosztja az amerikaiakat. Ez a vonal, ami „egykoron az emberek dühös szenvedélyeiben fogant, s azok tartották fenn, soha nem töröltetik el”.⁶⁹

A polgárháborúhoz vezető évtizedekben az északiak és a déliek arról vitatkoztak, hogy melyikük volt hűségesebb a forradalmi atyák örökségéhez. Adams és a moralizáló északiak egyre népesebb tábora amellet kardoskodott, hogy a rabszolgaság a forradalmárok emberi egyenlőség iránti alapvető elkötelezettségének a tagadását jelenti, amit Jefferson oly ékes-szólonan artikulált a Nyilatkozatban: olyan rákos daganat a politika testén, amit meg kell fékezni és végül felszámolni. Ha az unió expanziója terjesztette a rákot, akkor magát a terjeszkedést kellett megállítani. A déliek számára jelentkező fenyegetés, hogy egy távoli és érzéketlen központi kormányzat esetleg megállíthatja új területek benépesülését és új államok létrejöttét, váltotta ki azt a válságot, amely kiobbantotta a függetlenségi háborút. A rabszolgaság alapvető fontosságúnak bizonyult annak az uniónak a terjeszkedéséhez, amit a forradalmárok eredetileg elképzelték, és az intézmény életképessége annak folyamatos terjeszkedésétől függött. Az északiak rabszolgatartók és a rabszolgatartó államok egyenlő jogai elleni támadása a csatlakozásra készülő területeken emiatt veszélyt jelentett a „sajátos intézmény” létre nézve ott, ahol már fennállt, arra készítve a déli patriótákat, hogy kinyilvánítsák saját függetlenségüket. „Nincs egy olyan rabszolgatartó sem a képviselőházban vagy azon kívül –

⁶⁸ „*Report of the minority of the committee on manufactures, prepared and submitted by Mr. Adams*,” 1833. február 28. *Niles Weekly Register* (Baltimore) 63. (1833. február 23.) 439.; uo. 64. 1833. május 25., 211. A téma további feldolgozására lásd Onuf–Onuf: *Nations, Markets, and War*, 278–280.

⁶⁹ Jefferson John Holmeshoz, 1820. április 22. In: Peterson (ed.): *Jefferson Writings*, 1434.

jelentette ki egy Georgia állambeli kongresszusi képviselő társai előtt 1856-ban –, aki ne tudná tökéletesen, hogy ha a rabszolgaságot bizonyos határok közé szorítják, meg vannak számlálva annak napjai; csupán idő kérdése, hogy mikor múlik ki végleg.”⁷⁰

A déliek ünnepelték a rabszolgaság központi szerepét az angol-amerikai területi terjeszkedésben, elismerve ezzel az alapvető kontinuitást a régi és az új rezsim, birodalom és nemzet között, amit az amerikai forradalmárok – a kivételesség első hirdetői – korábban megpróbáltak elnyomni. Eszerint a képmutató britek saját birodalmukat árulták el 1776-ban, csakúgy, ahogy a képmutató északiak most a rabszolgartató dél ellen fordultak. A rabszolgartató déliek amellett törtek lándzsát, hogy a gyarmatosítás folytatódó előrehaladása jó dolog, mivel gazdagságot generál a nemzet és a világ számára, fenntartja a fehér állampolgárok szabadságjogait, és maguknak a rabszolgáknak a jólétét és boldogságát szolgálja.⁷¹

A rabszolgaságot támogató ideológia képviselői úgy tekintettek magukra, mint jó amerikaiakra, akik hívek maradtak a forradalmi elvekhez, és megszabadították azokat az általuk – és sok nyugati világban élő kortársuk által – az emberi egyenlőségről és egyetemes jogokról tett, képtelennek tekintett állításoktól.⁷² A forradalmárok úgy képzeltek, egyszer megszűnik a rabszolgaság intézménye, így távolítva el az új nemzet alapító elveit, valamint kollektív önmeghatározását ettől az ideiglenes „szükséges rossztól”.⁷³ A rabszolgaság déli szószólói fokozatosan mozdultak el a rabszolgaság mint „határozottan jó” érvelés felé, felismerve, hogy az intézmény nem csupán a társadalmi állandó tartozéka, hanem alapvető jelentőségű a nemzet jövőbeli nagyságához. Ugyanakkor a rabszolgaság reformján munkálkodó rabszolgartatók azt állították, hogy a rabszolgaság intézménye javítható, a rabszolgák életkörülményeinek javulásával a rabszolgafelkelések veszélye egyre inkább csökken.⁷⁴

Ha a rabszolgák kollektíven tekintve rab nemzetet alkottak – ország nélküli népet, amelyet Jefferson felvázolt a *Notes on Virginia* című művében –, az egyes rabszolgák és családjaik integrálódtak és láthatatlanná váltak a gazdáik háztartásában. A rabszolgaság „háziassításával” a rabszolgák rejtett állampolgári identitása, amit a rettegő rabszolgartatók a forradalom és az 1812. évi háború háborús összeomlásai során érzékeltek, teljesen eltöröltetett. A rabszolgák egyszerre voltak mindenütt jelenlévők, a déli rabszolga társadalom anyagába szöve és láthatatlanok, mivel a családi értékek és az uraik magánéletéhez fűződő jogai

---

⁷⁰ Hiram Walker 1856. április 1-jei beszéde, idézi Van Cleve, George: *'One section or the other shall be driven to the wall': America's Slaveholders' Union, National Expansion, and the Coming of the Civil War*. Roger Anstey Memorial Lecture (University of Kent, December 2012), a szerző tulajdonában. A területi terjeszkedés szekcionális válságban játszott központi szerepének megértéséért Van Cleve-nek tartozom köszönettel. A Konföderáció expanziós törekvéseiről lásd: Brettle, Adrian: *Confederate Expansionist Ambitions During the American Civil War, 1861–1865*. (PhD disszertáció, University of Virginia)

⁷¹ Onuf–Onuf: *Nations, Markets, and War*, 308–341.; *Antebellum Southerners and the National Idea*. In: Barnes, L. Diane – Schoen, Brian – Towers, Frank (eds.): *The Old South's Modern Worlds: Slavery, Region, and Nation in the Age of Progress*. New York, 2011. 25–46.

⁷² Hulliung, Mark: *The Social Contract in America: From the Revolution to the Present Age*. Lawrence, 2007.

⁷³ Wood, Nicholas: *Questions of Humanity and Expediency: The Slave Trades and African Colonization in American Politics, 1789–1840*. (PhD disszertáció, University of Virginia, 2013.)

⁷⁴ Dierksheide, Christa: *Amelioration and Empire: Progress and Slavery in the Plantation Americas*. Charlottesville, 2014.; Onuf, Peter: *Domesticating the Captive Nation: Thomas Jefferson and the Problem of Slavery*. In: Knock, Thomas J. – Cooper, John Milton, Jr. (eds.): *Jefferson, Lincoln, and Wilson: The American Dilemma of Race and Democracy*. Charlottesville, 2010. 34–60.

megvédték őket az őszinte világ avatatlan tekintete elől. Lehet, hogy a rabszolgáknak soha nem lesz saját hazájuk, ám lesz „otthonuk” a „szabadok földjén”.

A rabszolgák társadalmi halála és állampolgári értelemben vett láthatatlan mivolta elősegítette, hogy a korai amerikai szövetségi állam láthatatlannak tűnjön, ahogy – és nem véletlenül – az indiánok eltűnését és a betelepülők hullámai nyugat felé hömpölygését, mintha valamiféle természetes erő állt volna ezek mögött. Ám természetesen, ahogy azt a rabszogatartók jól tudták, a rabszolgák tulajdon mivoltát a törvény garantálta, és az állam kényszerítő hatalma révén tartották őket függésben: a „természeti állapotban” nem léteztek rabszolgák. Ugyanígy tette az állam „szabaddá” a földet azzal, hogy kitelepítette az indiánokat, és elérhetővé vált a föld – megszabott árért – a vállalkozó telepeseknek, akik számára garantálta a tulajdonjogot, és megvédte őket a rivális hatalmaktól. Ezek voltak a gyarmatosítás hosszú és összefüggő folyamatának a gyümölcsei, amit a jog technológiája tett lehetővé a jogrendszerek folyamatos másolása révén. A gyarmatosítás tette az európai telepeseket „amerikaivá”, és biztosította számukra azt az intézményi és ideológiai örökséget, amely támogatta abbéli képességüket, hogy önmagukat kormányozzák, és hogy más népeket kormányuknak alá vessenek.⁷⁵

Fordította: VAJDA ZOLTÁN

---

⁷⁵ Ezt a témát kiválóan dolgozza fel Eliga Gould *Among the Powers of the Earth* című munkája.